

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Genel İş Doymu (Manisa Örneği)

The General Job Satisfaction of the Physical Training Teachers (Manisa Sample)

Mustafa TÜRKMEN,^a
Yavuz YILDIZ,^a
Fırat ÇETİNÖZ^a

Celal Bayar Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Manisa

Geliş Tarihi/Received: 09.04.2008
Kabul Tarihi/Accepted: 15.05.2009

Yazışma Adresi/Correspondence:
Mustafa TÜRKMEN
Celal Bayar Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Manisa,
TÜRKİYE/TURKEY
mustafa.turkmen@bayar.edu.tr

ÖZET Bu çalışmanın amacı, özel ve resmi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin genel iş doyum düzeyleri ve iş doyumunun alt boyutları olan içsel ve dışsal doyum düzeylerinin araştırılmasıdır. Çalışmanın örneklemini, Manisa ilinde merkezde bulunan Özel(n=33) ve Devlet (n= 69) okullarında görev yapan 102 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. İş doymu, 1967 yılında D.J. Weiss, R.V. Dawis, G.W. England ve L.H. Lofquist tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye Aslı Baycan (1986)(7) tarafından çevrilen Minnesota Satisfaction Inventory (Minnesota İş Doyumu Ölçeği) ile ölçülmüştür. Verilerin analizinde, SPSS 10.0 istatistik paket programında Student T-testi ve ANOVA kullanılmıştır. Bulgularda, içsel ve dışsal iş doyum düzeyleri karşılaştırıldığında, özel okullarda görev yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin hem içsel hem de dışsal iş doyum düzeyi, resmi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyum düzeyine oranla daha yüksek bulunmuştur (p= 0.008, p= 0.028). Özel okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin içsel iş doyum düzeyi, dışsal iş doyum düzeyine oranla daha yüksek bulunmuştur (p=0.000). Resmi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin içsel iş doyum düzeyi, dışsal iş doyum düzeyine oranla daha yüksek bulunmuştur (p=0.000). Çalışmanın sonucunda genel olarak, özel okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumlarının, resmi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumlarından daha yüksek olduğu bulunmuştur (p=0.004).

Anahtar Kelimeler: İş doymu, beden eğitimi öğretmeni, özel okullar, resmi okullar

ABSTRACT The purpose of this study is to investigate the general job satisfaction level and the internal and external satisfaction levels being the lower dimension of job satisfaction of the physical training teachers who work in private and state schools. The samples of the study involves 102 physical training teachers who work in state schools (n= 69) and in private schools (n= 33) in the centre of Manisa City. Job satisfaction was measured by Minnesota Satisfaction Inventory which was improved by D.J. Weiss, R.V. Dawis, G.W. England and L.H. Lofquist in 1967 and was translated into Turkish by Aslı Baycan in (1986). While analysing the data, Student T-test and ANOVA was used for SPSS 10.0 statistical programme. When comparing the interval external job satisfaction levels, the physical-training teachers working for private schools had a higher level of job satisfaction both externally and internally than the physical-training who work in state schools (p= 0.008, p= 0.028). Teachers working in private schools have been found to have a higher level of internal job satisfaction level than external (p= 0.000). Teachers working for state schools had a higher level of internal job satisfaction than external job satisfaction (p= 0.000). Result of the study, it has been found out that in general the teachers working for private schools have a better level of job satisfaction than those working in the state schools (p= 0.004).

Key Words: Job satisfaction, physical training teacher, private school, state school

Bireyin toplumda yaşarken edinmek durumunda olduğu ekonomik, sosyal ve psikolojik gereksinimler, iş kavramını araç niteliğine sokmaktadır. Çünkü iş tüm bu gereksinimler için kullanmak zorunda olduğu bir araçtır.^{1,9}

Hangi kesimde ve düzeyde olursa olsun çalışma, insana toplum içinde yer ve rol kazandırır. Ona toplumsal nitelikler ve sorumluluklar yükler, toplumla bütünleştirir. İnsan çalışma, beslenme ve barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılayacak gelir düzeyini sağladıktan sonra, sevgi, ilgi, güven, saygınlık, kendini gerçekleştirme, varolma, yaratıcılık gibi ihtiyaçlarına da doyum yolu arar.²

Bu kadar önemli olduğu düşünülürse, işin özgürce ve mantıklı bir seçim sonrası edinilmesinin, bireyin mutluluğunu ne derece etkileyeceği ortadadır. Diğer bir ifadeyle kişi yapmaktan hoşnut olacağı ve kendini öngöreceği açılardan doyuma ulaşabileceğine inandığı bir işi üstlenmekle, mutluluğu bulacaktır.³

Meslek seçimi ile başlayan ve kişinin tüm yaşamı boyunca onu etkileyen, mesleki doyum kavramı, literatürde iş doyumuna ya da iş tatmini şeklinde de yer almıştır. Mesleki doyum kavramı ve iş tatmininin ölçülmesi ilk olarak 1911 yılında Frank Taylor'un araştırmalarıyla başlamıştır. Taylor iş tatminini, sahip olunan mesleğin ekonomik getirisi ve terfi, prim, takdir, gelişme olanakları gibi ödüllendirmelerin sağlayabileceğini ifade etmiştir.¹¹

İş doyumunu kavramı beraberinde kalite (iş kalitesi) ve verimli çalışma problemlerini de getirir. Dolayısıyla kaliteli bir eğitim yada herhangi bir iş yapabilmek için öncelikli şart, yapılan işten alınan doyum olmaktadır. İş performansının yüksekliği verim artışına sebep olur.^{5,8}

İş doyumunu "bir bireyin işini yada işle ilgili yaşantısını, memnuniyet verici veya olumlu bir duygu ile sonuçlanan bir durum olarak takdir etmesi" şeklinde tanımlanmaktadır. İş doyumunu genel anlamıyla "bireyin çalışma ortamına karşı reaksiyonu" şeklinde de tanımlanabilir. İş doyumunu, genellikle örgütsel davranış alanında en önemli ve en sıklıkla karşılaşılan bir konudur.¹²

Beden eğitimi öğretmenlerinin okuldaki rolü açıkça akademik bir öğretmen olarak tanımlanma-

mıştır. Okul yöneticileri, Beden eğitimi öğretmenlerinin beklentilerinden daha farklı beklenti içerisindedirler. Bazıları sadece öğretilerini beklerken, bazıları hem öğretilerini hemde koçluk yapmalarını beklemektedirler. Bir kısmı ise, Beden eğitimi öğretmenlerinin işleri gereği daha az kağıt-kalem çalışmaları ile meşgul oldukları için ve sportif etkinliklerde organizasyon deneyimine sahip oldukları için okul gezilerinde ve okul organizasyonlarında daha aktif rol almalarını beklerler. Bu değişik beklentiler Beden eğitimi öğretmenlerinin görev ve rol karmaşası ya da çelişkisine neden olabilmektedir. Bu hem öğretme, hem etkinlik liderliği şeklindeki çift boyutlu rolü aktivitelerdeki farklı amaçlar sonucunda potansiyel bir iç çatışmayı içerisinde barındırır.¹³

Bu çatışma ortamında, Beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri de ayrı bir merak konusudur. Bu nedenle de çalışanın problemi olarak, özel ve resmi okullarda görev yapan Beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumları ele alınmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, Manisa Merkez'deki özel okullarda ve devlet okullarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin içsel ve dışsal iş doyum düzeylerini saptamak ve hem içsel-dışsal faktörlerin kendi aralarında hem de okulların kendi aralarında iş doyum düzeylerinde farklılık olup olmadığını belirlemektir.

İŞ DOYUMUNUN ÖNEMİ

İnsanlar kişisel yeteneklerini ortaya koymak ve gerçekleştirmek isterler. İş doyumunu elde edemeyenler hiçbir zaman psikolojik olgunluğa erişemezler ve iş doyumunu sağlanamaması bireyleri hayal kırıklığına uğratar. İş, insan hayatının odak noktası olduğundan işsiz olan kişi umutsuzluğa düşecektir. İnsanlar zorunlu olmadıkça bile çalışmak istemektedirler. İş doyumundaki boşluk ve işten soğuma, düşük moralin, düşük verimliliğin ve sağlıksız bir topluma gidişin nedenini oluşturacaktır.¹⁴

Organizasyonlarda işgörenlerin iş doyumunun düşük olması diğer bir ifade ile iş doyumunun yaşanması sadece bireysel anlamda olumsuz sonuçlar doğurmaz. Olayın örgütsel sonuç-

larına baktığımızda işgörende işe gitmede isteksizlik, örgütten ayrılma, yetersizlik duygusu, işbirliği sağlayamama, işte hata yapma, işten uzaklaşma isteği, isabetsiz kararlar verme ile nitelik ve nicelik düşmesi yaşanabilecektir.¹⁴

MATERYAL VE YÖNTEM

EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, Manisa ili Merkez ilçe sınırları içinde bulunan, devlet okullarında ve özel okullarda görev yapan Beden eğitimi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme, Manisa merkezinde bulunan 30 ilköğretim ve ortaöğretim devlet okulunun tamamı ve 4 özel ilk öğretim ve ortaöğretim okulunun tamamı katılmıştır. Söz konusu okullarda görev yapan Beden eğitimi öğretmenlerinin tümü araştırma kapsamına alınmıştır. Sonuçta örnekleme, 69 devlet okulunda görev yapan Beden eğitimi öğretmeni ve 33 özel okulunda görev yapan Beden eğitimi öğretmeni olmak üzere toplam 102 Beden eğitimi öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın evreninde bulunan 112 Beden eğitimi öğretmenin tamamı çalışmaya katılmışlardır. Araştırmaya katılan ve anketi dolduran öğretmenlerden 102'sinin (33 özel okul, 69 devlet okulu öğretmeni) verileri değerlendirmeye alınmıştır. Örneklem grubunun çalışmaya katılma oranı %91.1 oranla oldukça yüksek olmuştur.

VERİLER VE TOPLANMASI

Araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturmak ve çalışma modelini saptamak amacıyla ilgili literatür taranmıştır. Teorik temelin oluşmasından sonra verilerin toplanmasına geçilmiş ve temel teknik olarak da anket uygulaması yapılmıştır. Görüşme, inceleme, belge tarama gibi teknikler yardımcı teknikler olarak kullanılmıştır.

İncelemeler sonucunda, verileri toplamak amacıyla Beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumunu belirlemek için Minnesota Satisfaction Inventory (Minnesota İş Doyumu Ölçeği) kullanılmıştır. Minnesota İş Doyumu Ölçeği (Kısa Form, 6'lı Likert tipi), 1967 yılında D. J. Weiss, R. V. Dawis, G. W. England ve L. H. Lofquist tarafından geliştirilmiş, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçek Türkçe'ye Aslı Baycan (1986;7) tarafından çev-

rilmiştir (Cronbach Alpha= 0.77).

Anketlerin uygulanabilmesi için araştırmaya katılan katılımcıların çalıştığı kurum yöneticilerinden izinler alınmıştır. Katılımcılara, araştırmanın içeriği, amacı, etik kuralları hakkında bilgiler verilmiş ve ek olarak "Katılımcı Bilgilendirme ve Etik Formu" adı altında bir form imzalatılmıştır.

Veriler bilgisayar ortamına aktarılarak SPSS 10.0 istatistik paket programında tanımlayıcı istatistik, Student t testi ve ANOVA yöntemleri ile analiz edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1'de görüldüğü gibi, katılımcılar, %32.4'ü özel okulda, %67.6'sı devlet okulunda çalışan, 37 bayan ve 65 erkek toplam 102 beden eğitimi öğretmeninden oluşmaktadır.

Tablo 2'de görüldüğü gibi özel okullarda ve devlet okullarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin genel iş doyum düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$).

Tablo 3'te görüldüğü gibi, Özel Okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin içsel iş doyumuna içsel iş doyum ortalamaları ile dışsal iş doyum ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$).

TABLO 1: Cinsiyet ve okul türüne ait tanımlayıcı bilgiler.

	Özel Okul		Devlet Okulu		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Cinsiyet						
Bayan	14	37.8	23	62.2	37	100.0
Erkek	19	29.2	46	70.8	65	100.0
Toplam	33	32.4	69	67.6	102	100.0

TABLO 2: Özel okullarda ve devlet okullarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin genel iş doyum düzeylerinin karşılaştırılması.

Kurum	N	\bar{x}	S.S.	t	p
Özel	33	4.70	0.45	2.92	0.004*
Devlet	69	4.21	0.89		

* $p < 0.01$.

TABLO 3: Özel okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin içsel iş doyum düzeyleri ile dışsal iş doyum düzeylerinin karşılaştırılması.

Özel Okullar	N	\bar{x}	S.S.	T	P
İçsel Doyum Puanı	33	5.07	0.29	5.276	0.000*
Dışsal Doyum Puanı	33	4.15	0.49		

*p<0.01.

Tablo 4'te görüldüğü gibi, devlet okullarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin içsel iş doyumunu ile dışsal iş doyumunu ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur (p< 0.01).

Tablo 5'te görüldüğü gibi, özel okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin içsel iş doyumunu ile devlet okullarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin içsel iş doyumunu ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur (p< 0.01).

Tablo 6'da görüldüğü gibi, özel okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin dışsal iş doyumunu ile devlet okullarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin dışsal iş doyumunu ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur (p< 0.05).

Tablo 7'ye göre, özel okullarda ve devlet okullarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri arasında cinsiyet değişkenine bakımından istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 8'e göre, özel okullarda ve devlet okullarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri arasında medeni durum değişkenine bakımından istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 9'da görüldüğü gibi, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, genel aritmetik ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir (p= 0.034).

Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını ve hangi gruplar lehine olduğunu belirlemek amacıyla LSD testi uygulanmıştır. LSD testinin sonuçlarına

TABLO 4: Devlet okullarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin içsel iş doyum düzeyleri ile dışsal iş doyum düzeylerinin karşılaştırılması.

Devlet okulları	N	\bar{x}	Ss	T	P
İçsel doyum puanı	69	4.75	0.24	7.025	0.000*
Dışsal doyum puanı	69	3.52	0.53		

*p<0.01.

TABLO 5: Özel okullarda ve devlet okullarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin içsel iş doyum düzeylerinin karşılaştırılması.

Okul	N	\bar{x}	Ss	T	P
Özel okul	33	5.07	0.29	-2.920	0.008*
Devlet okulu	69	4.75	0.24		

*p< 0.01.

TABLO 6: Özel okullarda ve devlet okullarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin kendi aralarında dışsal iş doyum düzeylerinin karşılaştırılması.

Okul	N	\bar{x}	Ss	T	P
Öz.okul	33	4.15	0.49	2.46	0.028*
Dv.okul	69	3.52	0.53		

*p<0.05.

TABLO 7: Yaş değişkenine göre beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinin farklılığına yönelik varyans analiz sonuçları.

Yaş	N	\bar{x}	S.S.	F	p
20-25 yaş	17	4.77	0.48		
26-31 yaş	20	4.33	0.68		
32-37 yaş	15	4.62	0.63	2.27	0.067*
38-43 yaş	25	4.23	0.85		
44 ve üstü	25	4.13	1.02		

*p>0.05.

TABLO 8: Medeni durum değişkenine göre beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri.

Medeni durum	N	\bar{x}	S.S.	F	p
Evli	71	4.28	0.83		
Bekar	24	4.68	0.67	2.296	0.106*
Boşanmış	7	4.27	0.83		

*p>0.05.

TABLO 9: Çalışma sürelerine göre beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri.

Kıdem	n	\bar{x}	s.s.	f	p
0-3 yıl	22	4.67	0.49		
4-7 yıl	14	4.48	0.51		
8-11 yıl	10	4.26	1.04		
12-15 yıl	17	4.68	0.58	2.536	0.034*
16-19 yıl	14	3.96	1.07		
20ve üstü	25	4.12	0.90		

*p<0.05.

göre “0-3”, “4-7” ve “12-15” yıl kıdem grubundakilerin iş doyum düzeylerinin, “8-11”, “16-19” ve “20 ve üstü” kıdem grubundakilerin iş doyum düzeylerinden yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 10’a bakıldığında, gelir düzeyine göre gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (p= 0.03).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma sonuçlarında özel okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin devlet okullarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerine göre daha yüksek bir iş doyumuna sahip oldukları bulunmuştur. Bunun nedeni özel okullardaki ücret, araç-gereç ve çalışma yerinin fiziki şartları gibi maddi imkanların devlet okullarına göre daha iyi olması sayılabilir. Devlet okullarındaki beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyum düzeylerini arttırmak ve beden eğitimi derslerinin daha verimli geçmesini sağlamak için okulların, en azından kendi bünyelerinde araç-gereç ve beden eğitimi derslerinin yapılacağı alanların yeniden düzenlenmesi-iyileştirilmesi gibi gerekli bazı maddi tedbirleri almaları sağlanmalıdır.

Çalışmamızın sonuçlarıyla paralellik gösteren çalışmalarda mevcuttur. Sönmezer ve Eryaman

TABLO 10: Gelir değişkenine göre beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumlarının karşılaştırılması.

Gelir	N	\bar{x}	S.S.	t	p
700 mil. ve daha az	23	4.69	0.40	2.195	0.03*
701 mil. ve daha fazla	79	4.28	0.87		

*p<0.05.

(2008), kamu ve özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin iş tatmin düzeylerini araştırdıkları çalışmalarında, özel eğitim-öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin iş tatmin düzeylerinin, devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin iş tatmin düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmüştür.¹⁵

Çalışmalarında, iş tatmin düzeylerinin farklılığı açısından en dikkat çekici olan faktör ise “*ücret faktörü*” olarak belirlenmiştir. Katılımcılarına yöneltilen “Özel okulları neden tercih edersiniz?” sorusuna “imkanı olsa özel okulu tercih edecek olan” 192 kişiden 112’sinin (%21.17) tercih nedeni olarak ücret faktörünü gösterdikleri görülmüştür.

Ücret faktörünün ardından özel okullarla devlet okullarında çalışan öğretmenlerin iş tatmin düzeyi farklılığına neden olan faktörlerin sırasıyla, sosyal statü faktörü, ilerleme faktörü ve yaratıcılık faktörü olduğu belirlenmiştir.¹⁵

Minibaş (1990), “Özel ve Devlet Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin İş Tatmini Düzeyi Ve Bu Düzeyin Frustrasyon Karşısında Gösterilen Tepki ve Agresyon Yönü İle ilişkisi” üzerine yapmış olduğu çalışmada, özel okullarda çalışan öğretmenlerin iş tatminlerinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.¹⁶

Ardıç ve Baş (2001), Kamu ve vakıf üniversitelerindeki akademik personelin iş tatmin düzeylerini araştırdığı çalışmasında, vakıf(özel) üniversitelerde çalışan akademisyenlerin iş tatmin düzeylerinin kamu üniversitelerindeki akademisyenlerden daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bu çalışmanın alt boyutları açısından durum incelendiğinde; yönetsel ortam, liderlik, çalışma arkadaşları, işin niteliği, ücret ve ders boyutları bakımından vakıf üniversitelerinde çalışan akademik personelin iş tatmin düzeyi yüksek bulunmuştur. Ücret politikası, akademik personeller için tatminin en düşük olduğu faktör olarak dikkat çekmektedir.¹⁷

Kırık (2008), Özel ve devlet ilköğretim okullarındaki öğretmenlerin iş doyum düzeylerinin karşılaştırılması (Kahramanmaraş İli örneği) isimli yüksek lisans tez çalışmasının sonucunda, özel okullarda çalışan öğretmenlerin iş doyum düzeyle-

rinin, resmi okul öğretmenlerinden yüksek olduğu, ücret konusunda resmi okul öğretmenlerinin düşük doyum düzeyinde ve özel okul öğretmenlerinin ise yüksek doyum düzeyinde oldukları, sorumluluk alma konusunda her iki kurumda çalışan öğretmenlerin yüksek derecede doyuma ulaştıkları, özel okul öğretmenlerinin terfi imkânı noktasında en az doyum düzeyinde olduklarını tespit etmiştir.¹⁸

Çalışma sonucunda, devlet ilköğretim okullarındaki öğretmenlere tatmin edici ücret verilmesi, öğretmenlik mesleğinin sınırlarının yeniden belirlenmesi, özel okullarda çalışan öğretmenlerin güvenliği konusunda yeterli mevzuata kavuşturulması ve eğitim yöneticilerinin de yöneticilik eğitiminden geçirilmesi hususlarında önerilerde bulunulmuştur.¹⁸

Özel Okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin hem içsel hem de dışsal iş doyum düzeylerinin Devlet Okullarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinden daha yüksek çıkmasında yine Özel Okulların sağladığı maddi imkanların rolü olduğu düşünülebilir. Özel Okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin maaş, araç-gereç, çalışma yerinin fiziki şartları, çalışma ortamının kullanılabilirliği gibi daha fazla olanaklara sahip oldukları düşünülürse içsel ve dışsal iş doyum düzeylerinin Devlet Okullarındaki meslektaşlarından daha yüksek çıkması doğal karşılanabilir. Bu düşünceyi destekler şekilde, Envanterin uygulanması sırasında Özel Okullardaki beden eğitimi öğretmenleri araç-gereç, materyal, çalıştıkları ortamın rahatlığı ve kullanılabilirliği gibi konulardaki memnuniyetlerini özellikle belirtmişler, buna karşın Devlet Okullarında çalışan çoğu beden eğitimi öğretmeni aynı konulardaki olumsuz şartlardan yakınmışlardır.

Bu sonuçlar, Herzberg'in Çift-Faktör teorisine benzerlik göstermektedir.¹⁰ Herzberg'in teorisinde motive edici faktörler-içsel faktörler-motivasyonu sağlamakta, hijyen faktörler-dışsal faktörler ise bulunması gereken asgari faktörlerdir. Araştırmada çıkan sonuçlar bu teori ile aynı doğrultudadır.

Yaş ve medeni durum değişkenlerine bağlı olarak iş doyumuna bakıldığında anlamlı farklılık bu-

lunamamış, ancak çalışma süreleri ve gelir değişkenlerine göre özel okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin daha yüksek bir iş doyumuna sahip olduğu bulunmuştur. Bulgulara göre bu sonuç, Greenreese ve ark. 1991,⁴ yaptıkları araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Greenreese ve ark. öğretmenlerin iş doyumunu yaş değişkenine göre incelemişler ve öğretmenin yaşı ile iş doyumunu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamışlardır. Benzer bir çalışma Yerlisu 2003,⁶ tarafından yapılmış, futbol antrenörlerinin iş doyum düzeyleri yaş değişkenine göre incelenmiş fakat istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Gelir değişkeni ile ilgili olarak bulgularımızı destekleyen çalışmalarda bulunmaktadır. Özdayı (1990), yaptığı araştırma sonucunda, resmi ve özel liselerde çalışan öğretmenlerin iş tatmin düzeyine etki eden faktörün maaş, çalışma şartları, teftiş ve terfi olduğunu tespit etmiştir.¹⁹

Can ve Soyer (2008), Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sosyo-Ekonomik Beklentileri İle İş Tatmini Arasındaki İlişkiyi Araştırdıkları Çalışmalarında, beden eğitimi öğretmenlerinin sosyo-ekonomik beklenti düzeyleri ile iş tatmini arasında 0.01 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulmuşlardır.²⁰

Erdil ve ark. (2004), İş tatminine etki eden faktörlerin belirlenmesi amacıyla yaptıkları çalışmalarının sonucunda; ücret, güvenlik, terfi, liderlik, yönetim tarzı, çalışma koşulları, arkadaşlık ortamı, takdir edilme ve işin kendisi gibi faktörlerin iş tatmini üzerinde önemli etkileri olduğunu ortaya koymuşlardır.²¹

Beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumlarının ölçmeye yönelik bazı çalışmalarda ise şu sonuçlar ortaya çıkmıştır. Gençay (2007), Beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumunu ve mesleki tükenmişliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi üzerine yaptığı çalışmada, Beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal tükenmişlikleri arttıkça iş doyumlarının azaldığını belirlenmiştir.¹³

Öğretmenler üzerine yapılan bir çalışmada ise, Kara (2001), çalışma koşulları ile iş tatmini arasındaki ilişkiyi değerlendirmiş ve problemleri fazla

olan okullarda çalışan öğretmenlerin iş tatmin düzeylerinin düşük, problemi az olan okullarda çalışan öğretmenlerin iş tatmin düzeylerinin ise yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.²²

Özel okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin bir kısmı devlet okullarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinden çok, bir kısmı ise az gelir elde etmektedir. Bu gelir eşitsizliğine rağmen, özel okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin özellikle; araç-gereç, çalışma ortamının kullanılabilirliği ve rahatlığı gibi faktörlerden dolayı devlet okullarında çalışan meslektaşlarından daha yüksek iş doyumunu aldıkları söylenebilir.

Öğretmenlik mesleğinde çalışma süreleri açısından 15 yıldan az çalışanların iş doyum düzeyi, 15 yıldan fazla çalışanların iş doyum düzeyinden yüksek bulunmuştur. Mesleğinin başlarında daha etkin ve verimli olmak isteyen öğretmenlerin bu amaçları doğrultusunda hareket etmeleri, fazla yıpranmamış olmaları nedeniyle böyle bir sonuç çıkmış olabilir. Uzun süredir beden eğitimi öğretmenliği yapan öğretmenlerin artık işlerini hayatın alışılabilir bir olgusu olarak görmeleri ve değiştirici, yaratıcı çabalarını az göstermeleri de bu sonuca etki etmiş olabilir.

Devletin kamuda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin iş tatmini artıracak uygulamaları sağlamaları ve personeli tatmin etmesi ivedi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. İş tatmininin artırılması öğretmenlerde olumlu bir etki yaratabilir ve bu etki öğrencilere yansiyacak ve yarının daha nitelikli insan gücünün yetiştirilmesine imkan sağlayacaktır. Ayrıca gerek devlet kurumlarında çalışan, gerekse özel kurumlarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin kariyer geliştirme ve terfi konularında amirlerinden bekledikleri destek ve rehberliği görebilmeleri sağlanmalıdır.

Teşekkür

İş doyumunu konusunda araştırmaları bulunan ve çalışma esnasında görüş ve önerilerini bizden esirgemeyen, Ege Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi Sayın Prof.Dr. Münevver YALÇINKAYA'ya, çalışma süresince, katılımcılarla rahat bir görüşme ortamı ve imkanı tanıyan Manisa ilindeki 30 devlet okulu ve 4 özel okul yöneticilerine, çalışmanın istatistiksel analizlerinde yardımlarını esirgemeyen Celal Bayar Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Öğretim Üyesi Yrd.Doç.Dr. Metin ÖNER'e, teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- Kılıç B. "Özel ve Devlet Üniversitelerinde Çalışan Araştırma Görevlilerinin İş Doyum Düzeylerinin Karşılaştırılması", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 2002. s.1, 6-10, 22, 32-34, 37-40.
- Taştemel ÖA. "Üniversite Öğretim Elemanlarının Meslek Doyum Düzeylerine İlişkin Bir Araştırma", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 1998. s.34-7.
- Birlik MA. "Öğretmenlerin Mesleki Doyumu ve Eğitim Anlayışları", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1999. s.4-8.
- Greenreese S, Johnson DJ, Campbell WA. "Teacher Job Satisfaction and Teacher Job Stress—School Size, Age and Teaching Experience", Education, 1991;112(2):247-52.
- Ergin C. "Bir İş Doyumu Ölçümü Olarak İş Be-timlemesi Ölçeği Uyarlama, Geçerlilik Güvenir-lik Çalışması", Türk Psikoloji Dergisi, Ankara, 1997;12(39):25-6.
- Yerlisu T. "Profesyonel Takımlarda Görev Yapan Futbol Antrenörlerinin İş Doyum Düzeylerinin Değerlendirmesi", Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi Bildiriler Kitabı, Ankara, 2003. s.294-6.
- Bağcan A. "İnançlar, Tutumlar Ve İş Ahlakı : İş Tatmini Ve Örgütsel Bağlılık Üzerindeki Et-kisi" aktifgelisim.com, 10 Aralık 2007, İndirme Tarihi: 21 Aralık 2007.
- Taşdemir G. "Ege Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Empatik Eğilim ve İş Doyumu Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 1999. s.20-5.
- Gürbüz, B. Koçak, S. "Devlet ve Özel Sektör-de Çalışan Antrenörlerin İş Tatmin Düzeyleri-nin Cinsiyete ve İş Deneyimine Göre Karşılaş-tırılması" Ankara İlinde Bir Uygulama, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yükseko-kulu, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi Bildiriler Kitabı, 10-11 Ekim, Ankara, 2003. s.278.
- Herzberg FA. "Frederick A. Herzberg' in Çift Faktör Teorisi" ödevsel.com, 12 Temmuz 2007, İndirme Tarihi: 11 Ekim 2007.
- Şirin EF. Beden Eğitimi Ve Spor Yükseko-kulu Araştırma Görevlilerinin İş Tatmin Ve Öğre-tim Üyeliğine İlişkin Tutum İlişkinin İncelenmesi, J Theory Pract Education 2009;5 (1): 85-104.
- Çetinkanat C. "Örgütlerde Güdülenme ve İş Doyumu", Anı Yayıncılık, Ankara, 2000. s.9.
- Gençay AÖ. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Doyumu Ve Mesleki Tükenmişliklerinin Ba-zı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Kastamonu Eğitim Dergisi 2007;15(2): 765-80.

14. Akman Y, Kelecioğlu H, Bilge F. Öğretim El-emanlarının İş Doyumlarını Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2006. s.30, 11-20.
15. Sönmezer MG, Eryaman MY. Kamu Ve Özel Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin İş Tatmin Düzeylerinin Karşılaştırılması, Journal of Theory and Practice in Education, 2008;4 (2): 189-212.
16. Minibas J. Özel ve Devlet Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin İş Tatmini Düzeyi ve Bu Düzeyin Frustrasyon Karşısında Gösterilen Tepki Ve Agresyon Yönü İle İlişkisi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1990.
17. Ardıç K, Baş T. Kamu ve Vakıf Üniversitelerindeki Akademik Personelin İş Tatmin Düzeyinin Karşılaştırılması, 9. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, İstanbul, 2001.
18. Kırık A. Özel Ve Devlet İlköğretim Okullarındaki Öğretmenlerin İş Doyum Düzeylerinin Karşılaştırılması (Kahramanmaraş İli örneği), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi), Kahramanmaraş, 2008.
19. Özdayı N. Resmi ve Özel Liselerde Çalışan Öğretmenlerin İş Tatmini ve İş Streslerinin Karşılaştırmalı Analizi, İstanbul Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1990.
20. Can Y, Soyer F. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sosyo-Ekonomik Beklentileri İle İş Tatmini Arasındaki İlişki, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2008. Cilt 28, Sayı 1, 61-74.
21. Erdil O, Keskin H, İmamoğlu SZ, Erat S. Yönetim Tarzı Ve Çalışma Koşulları, Arkadaşlık Ortamı Ve Takdir Edilme Duygusu İle İş Tatmini Arasındaki İlişkiler, Doğu Üniversitesi Dergisi 2004;5(1):24.
22. Kara A. Orta Öğretim Kurumlarında Okul Problemlerinin Rehber Öğretmenlerin İş Doyumu Etkisi Ve Ders Öğretmenleriyle Rehber Öğretmenlerin Okul Problemlerine Bakış Açısındaki Farklar, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2001.